



Starten av Fallskärms- sporten i Sverige och de första åren

Av Olle Falkerheim,
ordf. 1955—61

Kort förhistoria

När flygmaskinen kom till Sverige, då seklet var ungt, följde också fallskärmen med som räddningsredskap. Fallskärmarna utlöstes till en början automatiskt genom att en utdragsrem med bristtråd var fästad i flygmaskinen.

År 1908 konstruerades den första fallskärmen med manuell utlösning man automatisk utlösning förekom ännu länge. År 1919 gjorde amerikanen Leslie Irvin en konstruktion, som skulle bli epokgörande och en förutsättning för fallskärmshoppning som sport, nämligen en fallskärm med säker manuell utlösning.

När jag träffade Leslie Irvin på besök vid Irvin Co i Sverige förklarade han anspråklöst ungefär så här: »Många uppfinningar görs genom att man tar två gamla konstruktioner och använder dem tillsammans inom ett nytt område. Jag tog clownens utlösningwire och sprinter, som han använder, då han skall tappa byxorna, och springfjädersnåren hos »gubben i lådan«. Springfjädersnåren användes i hjälpskärmen i toppen på huvudskärmen för att skjuta ut den och fånga luft.

I Sverige kom löjtnanten Törnblad att göra en egen fallskärmskonstruktion, som han gjorde många hopp med som försök och som reklam, främst för försvaret.

Både armén och flottan skaffade sig flygplan i början på tjugotalet innan de senare sammanslogs till flygvapnet. Vid flygskolan i Malmslätt kom löjtnant Nils Söderberg — sedermera generalmajor och generalsekreterare i KSAK — att rädda livet genom hopp från en Tummelisa 1926 och blev därigenom den förste medlemmen av Caterpillarklubben. Han kom att göra ytterligare ett räddningshopp, vilket är unikt.

Mellan arméns och flottans flyg rådde en viss sund rivalitet. Vid en flyguppvisning 1926 skulle flottans



Nils Ivar Carlborg, FJS skapare och hedersordförande. Närmaste hopparen — drivaren — är Göran Lorichs. Året 1952 med första åldersklassen och en DC 3:a.

flyg briljera med fallskärmshopp på Ladugårdsgården. Det allvarliga syftet var naturligtvis också att pröva säkerheten. Tre hopp gick bra, men sedan förolyckades två hoppare. De manuelle skärmar hade inte gått ur höljen.

I och med detta misslyckande blev myndigheterna mer återhållsamma med tillstånd för fallskärmshoppning för en lång tid framöver, inte minst Kungl. Luftfartsstyrelsen. Sporadiskt gavs tillstånd för uppvisningshopp av tränade hoppare, främst utlänningar. Några var mycket skickliga, några närmast våghalsar.

Det som helt kom att förändra situationen i Sverige beträffande fallskärmskunskande var tillkomsten av Arméns fallskärmsjägarskola (FJS) 1951. Åran av detta tillkommer främst Nils Ivar Carlborg — då kapten — som efter att ha genomgått den amerikanska fallskärmskolan för studium av strid mot lufttrupp gjorde

en utredning och lyckades övertyga myndigheterna att kostnaderna inte skulle bli så oöverstigliga som tidigare utredningar visat och att den positiva effekten var värd priset. För att komma igång blev bl a artikelförfattaren sänd till England för instruktörsutbildning tillsammans med flygvapnets fallskärmsexpert Harald Åstrand för materielutbildning.

Den 21 mars 1951 gjorde Nils Ivar det första hoppet »i modern tid« av en svensk på svensk jord (Bällefors utanför Karlsborg). Nu började en intensiv och rolig period för oss, som fick vara med. Särskilt roligt hade vi som var »ämneslärare« i fallskärmshoppning. Själv var jag chefsinstruktör och hade en handfull väl utvalda, entusiastiska och skickliga instruktörer till min hjälp. Harald Åstrand var chef för fallskärmsavdelningen (materielunderhåll och packning) och är det fortfarande.

(forts. på nästa sida) ▶



Starten av Fallskärmsporten i Sverige och de första åren

Av Olle Falkerheim,
ordf. 1955 - 61

Redan då vi höll på med förberedelserna för skolans start tog KSAK kontakt. Nils Ivar höll ett föredrag med bilder vid ett årsmöte och redaktören för Flygrevyn, Yngve Norrvi, gjorde en presentation av den grovt skisserade utbildningsplan jag gjort, avsedd för civila sporthoppare, samt en förfrågan om intresset bland läsarna. Det fanns.

Själva var vi helt inriktade på att genomföra vår huvuduppgift vid FJS väl - utan svåra olyckor eller skador. Vårt ansvar var stort och skolans situation var dessutom ömtålig.

Utomlands hade man nu börjat tävla i fallskärmshoppning. Det första VM-et ägde rum 1952.

Allt roligt har en ände och vi visste att snart måste vi lämna skolan och återgå till »roten« enligt arméns praxis. Jag fick mitt »hembud« att sluta 1955 på sommaren. Vi hade väl alla drömt om att sporten skulle komma igång. Nu stod det klart att den måste komma igång, om det skulle bli något mer hoppande för egen del.

Vid sporthoppning är fritt fall och manuell utlösning kryddan på det hela. Där saknade vi helt erfarenhet. Skulle jag lyckas övertala Luftfartsstyrelsen (LFS) så måste jag ha prövat på även detta. Jag lyckades övertala skolchefen under vinterutbildningen i Östersund, att få göra ett manuellt hopp. Ingenstans stod att läsa om hur man gjorde. Flygvapnet hade katapultstolar nu och hade tidigare bara räknat till tre. Så jag räknade till tre. Jag fick göra ett hopp till och räknade till tolv för att uppleva fartmaximum. Det gick bra det också, fast jag tumlade om väldeliga och det kunde nog ha gått illa. De övriga instruktörerna prövade också även de och blev entusiaster.

Det första året — 1955 — starten

En solig dag i maj stod min efterträdare, Göran Lorichs, Harald Åstrand och jag vid järnvägsövergången i Karlsborg och talade om framtiden. Det var då vi insåg och beslöt att nu

skulle vi dra igång, och vi tyckte oss höra historiens vingslag, när mjölktagen från Skövde dunkade förbi.

Med min tjänstgöring i Stockholm föll det sig naturligt att jag skulle ta erforderliga kontakter. Luftfartsstyrelsen var positiv, intresserad och välvillig. KSAK:s generalsekreterare Nils Söderberg likaså. Man var glad att komma igång. Man hade väntat på det. Men ekonomiskt stöd kunde vi inte påräkna. Den naturliga och riktiga huvudorganisation var givetvis KSAK, varigenom vi fick anslutning till den internationella överorganisationen Federation Aeronautic International (FAI). Fallskärmsfirmorna, främst Irvin Co, var positiva till tillverkning av sportskärmar. De affärsmässiga villkoren fick vi återkomma till.

Den 28 sept. 1955 bildades riksorganisationen Svenska Fallskärmsklubben, sedermera omdöpt till Svenska Fallskärmsförbundet i samband med anslutning till andra riksöverorganisationer. De som hade samlats på Stora Hotellet i Karlsborg för att bilda klubben var fallskärmsinstruktörerna och några av truppbefälen vid FJS, några genom fullmakt. Dessa var Bengt-Gunnar Andersson, Olle Falkerheim, Stig Jonsson, Stig Lantz, Bengt Lorichs, Göran Lorichs, Hugo Mickelson, Oskar Norman, Allan Rosenberg, Tore Samuelsson, Sven-Olof Svensson, Hans Söderberg, Nils Wikner och Harald Åstrand.

Dessa skulle de närmaste fem åren utgöra kärnan av klubben och få bära en stor arbetsbörda. Några skulle fortsätta ännu längre tid (Harald, Stig, Tore, Hugo, Oskar, Hans).

Till hedersordförande valdes vid mötet Nils Ivar Carlborg. Utan hans insats hade vi inte haft kunskaper och Luftfartsstyrelsens förtroende att dra igång fallskärmssporten i landet. När FJS inte hade funnits? Vilka skulle då ha startat? Med vilken bakgrund?

Vi var förvisso obotliga entusiaster och optimister beträffande sportens framtid, men hade — visade det sig senare — en realistisk syn på de reella problemen. Jag minns hur den stör-

ste realisten, Harald, sade både då och senare: »Dom här problemen kommer alltid att finnas«.

Att bedriva utbildning med rena nybörjare, när resurser hade skapats, ansåg vi vara ett angeläget önskemål för att poängtera att det var fråga om civil sport. Dessutom skulle vi då få flickor med, som behövs i tävlings-sammanhang och drar publik vid uppvisningar.

För att ge samtliga medlemmar en kontinuerlig, god träning under hoppssäsongen med hänsyn bl a till säkerheten införde vi utöver denna prioritering också begränsning av medlemsantalet genom inval.

Slut på bedömningen och principerna i stort.

Den springande punkten var tillgången på fallskärmar. Vi hade inga alls. Vi var alla unga familjeförsörjare med förhållandevis låg lön. Det var otänkbart att någon skulle ha råd att köpa en egen skärm. Vi beslöt att underhandla om inköp av tio manuellskärmar av öppenvåd-modell på avbetalning, att försöka skaffa mecenat för kontantinsatsen och att söka tillstånd hos »Kungen« = Kungl. Armétygförvaltningen för att få hyra skärmar vid FJS.

Det andra året — 1956 — uppbyggnadsåret

Efter diverse sonderingar, utredningar och skrivningar av förslag till stadgar och alla regler och bestämmelser samlades vi till vårt första årsmöte 25/2 1956 i Östersund. Vi hade på eftermiddagen startat med vår första hoppning i egen regi. Vi hoppade från en Fairchild med den legendariske fjällflygaren »Spökis« Andersson vid spakarna på Storsjöns is. Först ut var chefsinstruktören Göran Lorichs.

Nu fastställdes stadgar och förslag till bestämmelser för hoppverksamhet — en reviderad översättning av FAI Sporting Code att insändas genom KSAK till LFS för ytterligare bearbetning och fastställande senare (Det kom att bli långt senare och många



Genomgång före premiärhoppet skedde i »Spökis« Anderssons hangar. Olle Falckerheim höll genomgången och står med ryggen mot fotografen. Övriga på bilden är från höger: Nils Wikner, Allan Rosenberg, Göran Lorichs, Sven-Olof Svensson (skymd av Olle), Hans Söderberg, Hugo Mickelsson, Tore Samuelsson, Harald Åstrand, Bengt Andersson och Stig Jonsson.



Olle Falckerheim har just lämnat flygplanet för klubbens premiärhopp. OBS! uthoppställningen, som då ansågs som den lämpligaste.

omarbetningar dessförinnan). Alla väsentliga säkerhets- och materielproblem behandlades liksom de ekonomiska planerna.

Mecenaterna lyste med sin frånvaro. Fallskärmsfirmorna kunde inte leverera önskvärda skärmar. Modellen var inte helt utprovad. Vi beslöt att beställa en skärm av »konisk« modell = flat med några våder borttagna. Därigenom hade vi åtminstone en skärm att göra uppvisningar med och en viss handlingsfrihet. Vi hade redan sju önskemål om uppvisningar för sommaren.

För att få kunskaper om tävlingshoppning ansågs det värdefullt om några kunde besöka VM i Moskva i

juni som observatörer. Klubben kunde inte stå för kostnaderna. Det måste bli på deltagarnas bekostnad. Tre var intresserade; Göran, Harald och jag. Vi skrev till ryssarna, som inbjöd oss som gäster. Resan återstod. Vi skrev till arméchefen, general C A Ehrenswärd, som var mycket positiv till FJS och hoppningen. Han gjorde resan till en kommendering.

Vid detta VM, det tredje, deltog tio nationer. Amerikanerna var med för första gången. Hittills och även nu dominerade öststaterna, främst ryssar och tjecker. Fransmännen var tidigare och även nu bästa nation på västsidan.

Här användes nu öppenvåd-skärmen

framgångsrikt. Helrunda liksom enstaka fyrkantsskärmar (typ lakan) förekom dock.

Vi fick här viktig lärdom för att gå vidare med tekniken hemma.

Utländska kontakter fick vi också genom S-O Svensson och Stig Jonsson, som gjorde uppvisningshopp i Lübeck.

Det första skoltillståndet fick vi för Skå-Edeby utanför Stockholm, där vi kom att spela in ett radioprogram med referat från hopp med fritt fall (strupmikrofon och miniatyrsändare).

I vår strävan att öka resurserna och få ner kostnaderna sonderade vi nu och under flera år möjligheterna att få anslutning till Centraförbundet för befälsutbildning (CFB/FBU). Det skulle ge oss färdiga regler för lån kostnadsfritt av Kronans skärmar m m. Av ekonomiska skäl blev det dock slutligen avslag. Bidragande skäl var också att vi i så fall också skulle bedriva stridsutbildning.

Vi ingick senare till chefen för armén med anhållan att få jämföras som frivilligorganisation. Detta kom att beviljas och gav chefen FJS stora möjligheter att stödja klubben på många sätt under flera år med främst fallskärmar, flygplan, förråds- och packningslokaler, övernattningsmöjligheter m m, dessutom genom direkt samarbete vid våra tävlingsarrangemang. Detta stöd har varit absolut ovärderligt för klubbens utveckling.

Vid ett extra årsmöte hösten 1956, där en rad regler och formaliteter justerades, beslöts att vi skulle köpa tio tävlingsfallskärmar av Irvin med sikte på VM -58 i Bulgarien (!). FJS hade ju endast helrunda skärmar.

På senhösten 1956 ägde den svåra fallskärmsolyckan vid FJS rum, då tre unga fallskärmsjägare drunknade i Norrbysjön i Östergötland. Vid den följande rättegången frikändes de inblandade hoppfunktionärerna. Vi fick dock helt klart för oss hur lagen nagelfar i detalj hur gällande regler åtföljs. Beträffande vår egen verksamhet i klubben förstod vi att vi arbetade under ett mycket stort personligt ansvar, i synnerhet som bestämelseerna ännu inte var faststäl-



Starten av Fallskärms- sporten i Sverige och de första åren

Av Olle Falckerheim,
ordf. 1955–61

da av LFS utan ständigt under utredning. Vi var alltså tvungna att vara ytterst noggranna med säkerheten vid hoppning. Sedan måtte vi gärna beskyllas för »militära« formalister för att rutin och regler vid hoppning starkt påminde om dem vid FJS, men även de rutinerna är ju främst till för säkerheten.

En olycka nu inom sporthoppningen skulle kunna betyda stopp för sporten eller i varje fall hämma den starkt. Särskilt frestande var det att genomföra uppvisningar på undermåliga fält och under tveksamma väderförhållanden för arrangörernas och pengarnas skull. Vi föll inte för frestelsen men kände oro för utländska uppvisningshoppare — en del mycket skickliga som fransmannen Christian Ladouet, en del tyska och finska hoppare, som tog uppenbara risker. En olycka bland dem skulle påverka vår utveckling med nybörjare psykologiskt negativt.

Det tredje året — 1957 — uppladdningen

Nu hade vi vissa resurser att utvidga och medlemsantalet steg till 61 (!). Huvuddelen var nu civila f d fallskärmsjägare, fördelade över hela landet.

Problemet nu var att få instruktörer ut i bygderna med fält, som kunde godkännas för skoltillstånd, eller att samla hopparna till plats där resurser fanns. Nu började alltså utbildning av instruktörer för att kunna få LFS behörighet. Vi ansökte om 19 instruktörsbevis. Rekognosering av fält fortsatte. Vi sökte för 17 platser.

Uppvisningshopparna var flitigt i elden. Trion Samuelsson, Jonsson, Söderberg i grupphopp blev allt vanligare på flygdagar m m. Vi hade också tävlingsmoment i precisionslandning, vilket gav oss själva en viss träning.

Det fjärde året — 1958 — lokalavdelningarnas år

Nu började det hända saker, om än i liten skala. I Östersund tränade Oskar

Norman i största hemlighet för att undvika publicitet en flicka, Ulla Wallén. Hon hoppade tidigt en morgon (28/9) på Ope-fältet och är alltså klubbens första kvinnliga hoppare. Det blev publicitet och bra sådan, även i TV.

En lokalavdelning bildades nu i Stockholm (25/6). Hoppningarna skulle äga rum på Sundbro norr om Uppsala. Nybörjarkurs med rena nybörjare alltså, började efter lämplighetstest och gallring eftersom vi inte hade resurser att hoppa med så

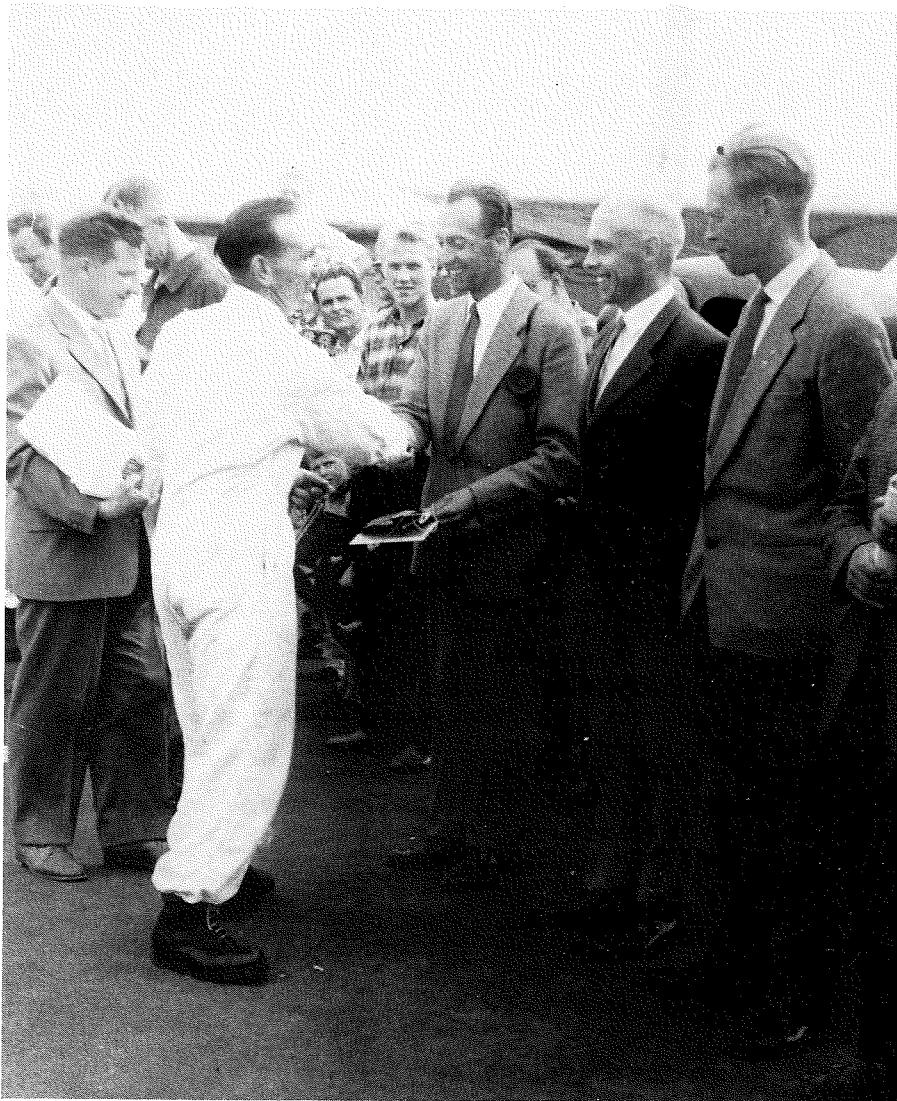
många. Hugo Mickelsson med hjälp av Hans Stennek blev instruktör och kom länge att dra det tyngsta lasset vid utbildningen. Curt Håkansson och jag själv hjälpte till på hoppfältet som hoppleddare.

I Östersund kom också en lokalavdelning igång med Oskar Norman som ordf. och instruktör och med Holger Berglund som kronprins.

Vi ägde nu 11 skärmar och beslöt köpa 10 st 32-fots skärmar i 10 liknande truppfallskärmarna typ 72 men med alternativa utlösningsmög-



Vår första kvinnliga hoppare i klubben, Ulla Wallén.



Vårt första landslag i Västtyskland 1959. Fr h: Curt Håkansson, Sven Sterneld, Olle Falkerheim, Stig Einerth. Engelsmannen Hoffman gratulerar.

ligheter manuellt/automatiskt.

Automathoppningen från sportflygplan krävde att fästpunkter på aktuella flygplantyper fastställdes. En särskild fästögla togs fram. Utdragsremarna knöts kortare för att inte fladdra mot stabilisatorn.

För ökad säkerhet vid manuell hoppning hade vi från början haft ögonen på olika automatutlösare. Nu fick vi som gåva en av direktör Henrik Nordenfelt, Irvin.

Den 17-18/6 genomförde klubben sin första egna uppvisning och tävling med stor hjälp och medverkan av FJS på Flugebyn vid Karlsborg. Tävlingsledare var Curt Håkansson, som länge skulle vara en stöttepelare i klubben som sekreterare, ordförande, instruktör och tävlingsledare. Ledare för hela uppvisningen var S-O Svensson, som under pionjäråren gjorde mycket stora insatser.

Något deltagande i VM, som vi drömt om vid starten, var det inte att tänka på. Så skickliga var vi inte ännu.

Det femte året — 1959 — vi började tävla men fick fördröjning

Nu bildades lokalavdelning i Göteborg med Ove Viberg, som ordförande och eldsjäl. Tyvärr var det omöjligt att hitta lämpligt hoppfält i trakten utan medlemmarna skulle länge få åka till en mosse utanför Alingsås och till Karlsborg, där alla resurser fanns.

LFS var restriktiv med instruktörsbevisen. Endast nio utfärdades. Det samma gällde skoltillstånd. Endast fem platser fick skoltillstånd (Flugebyn, Sundbro, Ope, Tångahed vid Alingsås, Rinkaby skjutfält). Bestämmelserna för hoppning var ännu inte fastställda.

Främst för att få lärdomar och tävlingserfarenhet deltog ett svenskt lag i en internationell tävling i Leutkirch i Västtyskland på egen bekostnad. Stig Einerth, som nu var chefsinstruktör och lade ner ett stort arbete på en hoppteknikinstruktion m m var

lagledare. Deltagare med placering inom parentes: Olle Falkerheim (5), Sven Sterneld (6), Curt Håkansson (10). Lagplacering 3:a.

Vid FJS inträffade nu ett olyckstillbud med dålig funktion av en reservfallskärm. Man införde hoppstopp och gjorde utredningar och försök med fjäderbelastad pilotskärm i reserven. Hoppstoppet kom också att drabba oss av säkerhetsskäl. Det blev en hopplös höst till stort förfång för främst entusiastiska nybörjare.

Vi hann dock deltaga i FJS och KSAK flygshow i Lidköping, där vi tävlade mot ett tyskt lag och vann.

Ett informationsblad — cirkulärmeddelande, sedermera SFK-nytt — började utsändas till alla medlemmar, sålunda en blygsam föregångare till dagens eleganta Fallskärmsport.

Medlemsantalet ökade till 115.

Det sjätte året — 1960 — hoppningen breddas

Under våren rådde fortfarande hoppstopp. Vi hade fått möjlighet att deltaga med hoppuppvisning vid en motordag på Skarpnäck. För att få LFS tillstånd var vi tvungna att köpa reserver med fjäder, godkända utomlands. Arrangörerna gick med på ett så högt pris att vi kunde köpa hem 10 reserver från GQ i England. Därmed fick vi plötsligt väsentligt ökade resurser och möjlighet att komma snabbt igång igen.

Nu var det VM-år igen. Plats: Sofia i Bulgarien. In i det sista hoppades vi få upp sådan standard att ett svenskt lag skulle kunna deltaga, men klokt nog blev det ingen resa.

Nästa VM -62 skulle gå i Amerika och vi beslöt redan nu att inte deltaga för att inte splittra våra krafter. Resan skulle säkert bli för dyrbar. Vi siktade på -64 års VM.

Tävlingen i Tyskland var givande men kostade pengar för deltagarna. I stället skulle vi nu arrangera en egen internationell tävling kommande år på Sundbro. Förberedelserna började. Inbjudan med tävlingsregler skulle ut och de materiella förutsättningarna



Starten av Fallskärms- sporten i Sverige och de första åren

Av Olle Falkerheim,
ordf. 1955 - 61

utklaras, liksom tillstånd av FAI, LFS, polis m m.

Nybörjarkurserna kom så småningom igång med hoppning i lokalavdelningarnas regi. En TV-sportreporter vid namn Bengt Bedrup ville vara med i utbildningen och samtidigt göra ett reportage. Tyvärr fick han inte hoppa för TV-ledningen. Dom var rädda om honom.

Det sjunde året — 1961 — Sundbrotävlingen

Nu bildades lokalavdelning även i Karlsborg (21/8). Vi provade också den nya stigande »drakfallskärmen» men höll oss avvaktande. Hoppningen i lokalavdelningarna hade fått fart och uppvisningarna fortsatte som förr. För första gången hoppade vi uppvisning i Ridarfjärden. Vinden var gynnsam och Tore Samuelsson och Hans Stennek landade välbehållna i vattnet — inte långt från Münchenbryggeriet.

Den allt överskuggande uppgiften var naturligtvis vår första egna internationella tävling på Sundbro med två egna flygdagar (27/8-3/9).

Tack vare stor hjälp från alla håll och en oerhörd arbetsinsats från medlemmar i SFK, särskilt Stockholmsavdelningen men även långväga medlemmar, gick allt väl i lås.

Vi fick förläggning av US i kasern, medverkan av Uppsala flygklubb (särskilt Calle Sundstedt), hela FJS, fältpolis kompaniet i Skövde för trafikreglering m m, flygvapnet med uppvisning m m.

För att göra tävlingen så rättvis som möjligt hade vi lyckats skaffa åtta sportflygplan, som startade med bara en hoppare i varje, så att alla skulle gå ut som »ettor».

Tävlingen omfattade endast fyra hopp i precisionslandning och precisionslandning efter fritt fall på tid (tidsfelbelastning). Vi ansåg oss sakna domarresurser för stilhopp.

Av de utländska lagen uteblev tyvärr några men Italien, England och Österrike ställde upp.

I klass I (lättare) kom de svenska hopparna: Curt Örneborg 7:a, Holger

Berglund 12:a, Ove Elvén 14:e. I klass II kom Stig Jonsson 11:a, Tore Samuelsson 12:a, Hans Söderberg 15. I klass III kom Hans Stennek 3:a, Lars Ellertsson 4:a, Bertil Liljedahl 5:a.

I tävlingsledningen gjorde Curt Håkansson, Stig Einerth och Sonny Hellberg det tyngsta arbetet.

Trots god publiktillströmning och låga kostnader gick hela evenemanget med en mindre förlust. Men vi hade fått många erfarenheter. De nyan-skaffade packningsborden kom nu väl till pass, när packningsutbildningen tog fart. Vi hade också fått god PR, inspiration och självförtroende.

Under hösten bad Uppsala flygklubb oss att försöka hitta ett annat hoppfält. Deras segelflygutbildning ägde rum på Sundbro och blev störd, även om vi lovade att ge företräde för segelplanen. Alltnog, vi fann ett fält ännu längre bort från Stockholm — Gryttjom i Tierp. Vi fick flygvapnets välsignelse och tillträde till förläggningsbaracker, förråd och hangar för packning. Dessutom fick vi senare gräva en hoppgröp och bygga markträningsredskap. Här blev resurserna bättre och när de fria lördagarna infördes kunde man övernatta.

Nu breddades klubben ytterligare och några nya män kom med som skulle jobba vidare och utveckla sporten avsevärt, exempelvis Åke NC Almgren, Johan Tydén, Per-Anders Ericson.

Medlemsantalet torde ha uppgått till omkring 400.

De fortsatta åren — 1962-64 — genombrotts- åren

Vid årsmötet 1962 överlämnade jag ordförandeklubban i Curt Håkanssons trygga händer. Jag hade hoppats att nå längre med utvecklingen och hade hållit på alldeles för länge. Men LFS höll fortfarande på att omarbete utkastet till bestämmelserna och ett stort personligt ansvar överlastades på efterträdaren.

Glädjande nog hade ingen allvarlig olycka inträffat, inte ens tillbud.

År 1963 arrangerade klubben en ny internationell tävling i Västerås, där jag närmast var åskådare (skönt!) och speaker.

Hoppare kom från USA, Österrike, Tyskland och Australien. Svenska placeringar blev: klass I (lättare): Rickard Henrysson 7:a, Åke Adolfs-son 10:a, Sonny Hellberg 11:a. Klass II: Hans Magnusson 3:a, Bertil Liljedahl 6:a, L-E Ellertsson 10:a, Ove Elvén 12:a, Hans Stennek 13:e, Stig Jonsson 14:e. I laghopp kom vid 4 och 5.

År 1964 ställde ett svenskt lag för första gången upp på ett VM — i Leutkirch, Västtyskland, där vi varit förr. Äntligen hade vi nått denna milstolpe i hopp teknik. Jag hade glädjen att få vara med som delegationschef. Stig Einerth var lagkapten. Tävlingsdeltagare var Bertil Liljedahl, Ove Elvén, Willy Frick, Hans Magnusson och Bo Hallgren. I precision hävdade sig svenskarna väl med sina TU-skärmar. Här förekom mer avancerade konstruktioner. Amerikanerna kom med Parakommander, som alljämt förekommer med mindre modifikationer och med andra namn.

I stil hade de våra inte hunnit få en riktig teknik och rutin. Det var emellertid väl kämpat och det var ju faktiskt viktigast att delta. Placeringarna i mitten och bakåt var sannoligen inget att skämmas över bland dessa många hel- och halvproffs från 24 nationer, som varit med förr.

Nu var vi igång på allvar, men stora uppoffringar skulle krävas för att förbättra tekniken i fritt fall och komma upp i toppen.